

MA'RUZA № 7

KASBIY FAOLIYATDA ONLAYN O'QUV KURSLAR YARATISH TEXNOLOGIYALARI

REJA:

1. Onlayn o'qitish kursi uchun platformalar
2. Google classroom imkoniyatlari. Google classroomda kurs yaratish
3. Kursga ma'ruza matnlarini joylashtirish. Kursga topshiriqlarni joylashtirish

Ayni paytda ta'limning eng muhim ustuvor vazifalaridan biri bu ta'lim oluvchi ongida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qaror toptirish, talabaning kelgusida jamiyatda o'z o'rnini munosib topishi uchun amaliy, hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish bilan ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga faol kirishib ketishida muhim hisoblanadi. Ushbu vazifalar ta'lim sifati darajasini yanada ko'tarishni, malakali, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashni hamda bu jarayonlarda axborot kommunikatsion texnologiyalari (AKT)dan foydalanish darajasini oshirishni hamda buning natijasida ta'lim va tarbiya tizimida tub sifat o'zgarishlar sodir etishni talab qiladi.

Oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatining onlayn o'quv kurslarini tashkil etish va bu orqali kasbiy kompetentlikni ta'minlash, birinchi navbatda, oliy ta'lim muassasasining moddiytexnik bazasi, moliyaviy ahvoli, mavjud xo'jalik shartnomalari, mablag'li ilmiy loyihalar, mavjud AKT ta'minoti, axborot resurslari, elektron ta'lim vositalariga bog'liq.

Bu jarayonda pedagoglarning kasbiy malakalari, bilim saviyalari, salohiyati va talabaning o'zlashtirishi, sifat ko'rsatkichlari, mutaxassis darajasida hosil qilgan ko'nikmalari, egallagan kasbi va iste'molchilar tomonidan mutaxassisga bo'lgan ehtiyojning shakllanishi masalaning yana bir muhim jihatlaridan biridir. Shuningdek, iste'molchining (ish beruvchi) mutaxassis sifatiga qo'yadigan talab va takliflarini inobatga olinishi ham juda katta ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrda "Oliy ta'lim muassasasida sirtqi (maxsus sirtqi) va kechki (smenali) ta'limni tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 930-son Qarorida mustaqil hamda masofadan turib ta'lim berish belgilangan. Joriy etilgan ommaviy ochiq onlayn kurs mazkur Qarorni amaliyotga tatbiq qilishda katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Ta'lim muassasalarida elektron ta'limni joriy etish markazi loyihani amalga tadbqiq etishda 150 dan ortiq platformalarni tahlil qilib, eng maqbul variantni tanladi. Ma'lumot o'rnida yana shuni aytish mumkinki, xalqaro reytingda ushbu platforma birinchi o'rinda turadi.

Onlayn o'qitish kursini tashkil qilish uchun mo'ljallangan platformada barcha zaruriy elementlar yaratilgan. Xususan, ma'ruza, test, topshiriq, chat, forum, so'rovnoma, glossariy, teskari aloqa va vebinar shular jumlasidandir. Shuningdek, foydalanuvchilarga qulaylik yaratish maqsadida platformani ijtimoiy tarmoqlar bilan integratsiyasi amalga oshirildi.

Ushbu platforma kelajakda o'qituvchi va professorlarga o'zlarining ommaviy ochiq onlayn kurslarini yaratish imkonini bersa, tinglovchilarga mustaqil ravishda ta'lim olish imkoniyatini beradi. Hozirda ommaviy ochiq onlayn platformasiga "Media va axborot savodxonligi" o'quv kursi kiritilgan. O'quv kursi axborot manbalarini aniqlash, tahlil qilish, zamonaviy media ta'limning mazmun-mohiyati, asosiy jihatlari, media va an'anaviy matnlarni o'qish, media matnlarni yaratish hamda kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ularni uzatish metodlarini batafsil o'rgatadi. Endi mooc.edu.uz sayti yana yangi o'quv kurslari bilan to'ldirib boriladi.

Google Classroom imkoniyatlari

Google texnologiyasining mohiyati talabalarni nafaqat ta'lim tarkibini iste'molchilari sifatida, balki uning faol ijodkorlari sifatida o'quvchining pedagogik jarayonning markazida bo'lishiga yordam beradi. Google korporatsiyasi Internetga ulangan har qanday brauzerdan kirish mumkin bo'lgan ko'plab dasturlar va xizmatlarni ishlab chiqaradi va taqdim etadi. Ta'lim sohasida eng ko'p ishlatiladiganlar quyidagi Google xizmatlari mavjud:

Google Calendar – onlayn kalendar,
Google Docs – onlayn matn muharriri,
Gmail – bepul elektron pochta,
Google Maps – onlayn xaritalar to'plami,
Google Sites – vikitexnologiyalarni qo'llovchi bepul xosting,
Google Translate – onlayn tarjimon ilova, YouTube – videoxosting.

Mazkur Google ilovalari talabalar va o'qituvchilarga samarali muloqot qilish va hamkorlik qilish uchun zarur vositalarni taqdim etadi. Foydalanuvchilarning nuqtai nafari bo'yicha ta'limda Google xizmatlaridan foydalanishning asosiy afzalliklari:

- Texnik ta'minotga minimal talablar (birgina talab – Internet tarmog'iga ulanish);
- Google texnologiyasi maxsus dasturlarni sotib olish va ularga xizmat ko'rsatish xarajatlarini talab qilmaydi;
- Google barcha operatsion tizimlar va mijoz dasturlarini qo'llabquvvatlaydi;
- Googlening barcha ilovalari bepul;

Google Classroom ilovasi – o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi fan doirasidagi o'zaro muloqot vositasi hisoblanadi. Google Classroom orqali o'qituvchilar kurslar yaratishi, talabalarga topshiriqlarni yuborishi va ularga izoh berishi, shuningdek, talabalarining fikr-mulohazalarini qabul qilishi mumkin.

Google Classroom – LMS sifatida ishlatiladigan dasturlardan biri sanaladi. Google xizmatidan foydalanish va sozlash juda oson. Barcha ma'lumotlar Google xizmatlarida saqlanadi: videodarslar YouTube'da, elektron darsliklar Google Diskda, kurs ishtirokchilari Google dokumentda o'zlarining yozma ishlarini bajaradilar.

Kurs yaratilib, parol kurs ishtirokchilariga tarqatilgandan so'ng onlan faoliyat boshlanadi. Kursda e'lon, topshiriqlarni qo'shish, savollar berish mumkin (savol talabalarga bir-birlarining javoblariga izoh berish imkoniyatini berib, butun guruh tomonidan muhokama qilinishi mumkin).

E'lon – bu Google Drivega fayllarni, YouTubedan videolarni va tashqi manbalarga havolalarni qo'shishingiz mumkin bo'lgan matn. Google Docs formatidagi barcha fayllar bitta nusxada saqlanadi (tinglovchilarga faqat o'qish rejimida ochiladi) yoki har bir foydalanuvchiga o'zgartirishi (tahrirlashi) mumkin bo'lgan nusxasi beriladi. Foydalanuvchi Google Docsda hujatlarni tashkil qilishi (matnli hujjat yaratishi mumkin), shuningdek, onlayn ravishda prezentatsiyalar yoki jadval yaratishi mumkin. Google Classroom foydalanuvchiga haqiqatan ham qog'ozsiz ishlarga o'tishga, talabalar jamoasini yaxshilashga va talabalar uchun turli xil ko'rsatmalar berishga, vaqtni tejashga, qog'ozni tejashga va sinfning inverter modelini yaratishga imkon beradi.

Google Classroom – o'qituvchi yoki talabalar o'quv jarayonidan tashqarida bo'lganlarida foydali vosita bo'lib, ular dars berishda davom etishlari va o'tkazib yuborilgan darslarni davom ettirishlari mumkin.

Oson sozlamalar.

O'qituvchilar kurslar tashkil qilishi, talabalar va boshqa o'qituvchilarni kurslarga taklif qilishi mumkin. Kurs davomida topshiriqlar, e'lonlar va savollarni joylashtirish juda qulay.

Qulaylik. Talabalar topshiriqlarni lentada, kalendarda yoki "Topshiriqlar ro'yxat"da ko'rishlari mumkin. Barcha materiallar avtomatik ravishda Google Drivedagi papkalarga joylashadi.

Samarali aloqa. Google Classda o'qituvchilar topshiriqlarni yuklashi, e'lonlar yuborishi va muhokamaga qo'yishi mumkin. Shu o'rinda, ishtirokchilar ham o'zaro ma'lumot almashishi, kurs lentasida izohlar qo'yishi va elektron pochta orqali muloqot qilishi mumkin. Taqdim etilgan ishlar haqida ma'lumotlar doimiy ravishda yangilanib boriladi, bu o'qituvchilarga topshiriqlarni tezda tekshirish, baholarni belgilash va sharhlar qo'shish imkonini beradi.

Ommapob servislar bilan integratsiya. Google Classroom Google Docs, Calendar, Gmail, Drive va Formalar bilan ishlash mumkin.

Ochiqlik va xavfsizlik. Classroom bepul xizmatdir. Unda reklama mavjud emas va talabalar uchun materiallar va ma'lumotlar marketing maqsadlarida ishlatilmaydi.

Google Classroom keng imkoniyatli platforma bo'lishiga qaramay, u bir qator kamchiliklardan xoli emas:

- Google Classroomda talaba (o'quvchi)lar bilan vebinarlar tashkil qilish imkoniyati mavjud emas. O'qituvchi o'quvchilar bilan onlayn uchrashuvlar o'tkazishga imkon beradigan YouTube yoki Google Hangouts xususiyatlaridan foydalanishi mumkin;
- Google Classroom xizmatining ochiq versiyasida elektron jurnal mavjud emas. Ushbu imkoniyat Google Classroomning korporativ foydalanuvchilari uchun mavjud;
- Shaxsiy akkauntlari bo'lgan kurs mualliflari uchun cheklovlar mavjud: kursda qatnashuvchilar soni 250 tadan oshmasligi va bir kunda 100 tagacha ishtirokchi qo'shilishi mumkin.

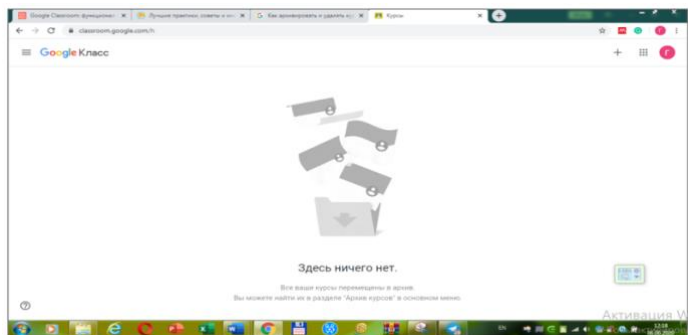
Yuqorida e'tirof etilgan kamchiliklarga qaramay, Google Classroomning o'ziga xos afzalliklari ham mavjudki, bu onlayn platformadan o'rta ta'lim

maktablarida, qolaversa, oliy ta'lim muassasalarida ham to'laqonli foydalanish mumkin.

Google Classroomda kurs yaratish

1. Google Classroomda kurs yaratish uchun dastlab, brauzer orqali akkauntga kirish kerak bo'ladi. Brauzerning manzil qatoriga classroom.google.com manzilini yozgandan so'ng tizim sizdan akkauntga kirishni so'raydi:

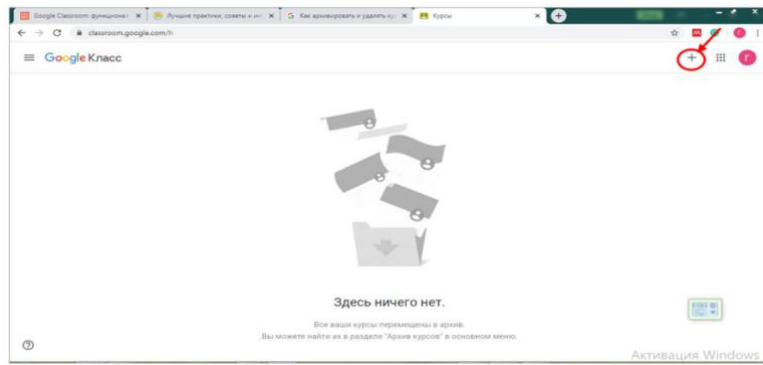
2. Akkaunt tanlangandan so'ng, Classroom sahifasi ochiladi. Agar foydalanuvchi hali hech qanday kurs yaratmagan bo'lsa, quyidagi oyna hosil bo'ladi:

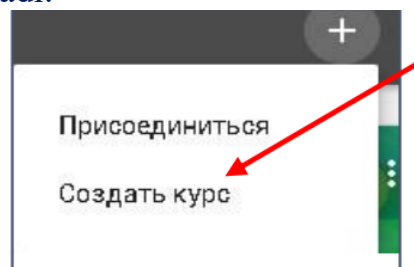
3. Agar kurs yaratuvchi brauzerda akkauntidan chiqmagan bo'lsa, u holda brauzer oynasining o'ng yuqori qismidagi

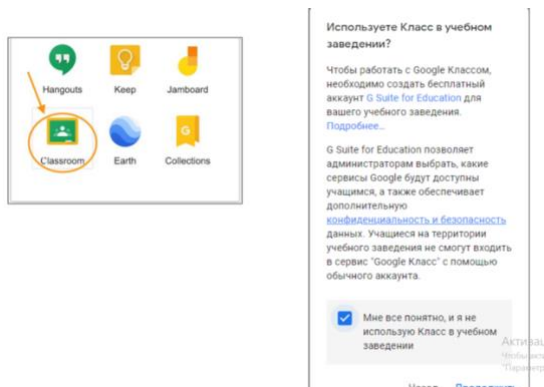
belgisini bosish orqali ham ishga tushirish mumkin. Hosil bo'lgan ikonkalar menyusidan Classroom ikonkasi ustiga bosib, classroom.google.com sahifasiga o'tiladi.

4. Oynaning o'ng yuqori qismidagi "+" belgisi bosilib, "Создать курс" buyrug'i tanlanadi.

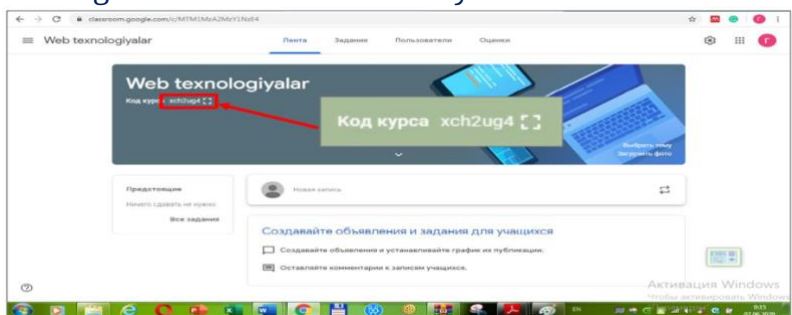

5. Berilgan shartlarga rozi bo'lib, "Продолжить" tugmasi bosiladi.

6. Экранда paydo bo'lgan “Создать курс” oynasida Kurs nomi kiritilib, tegishli qatorlar to'ldiriladi va “Создать” tugmasi bosiladi.

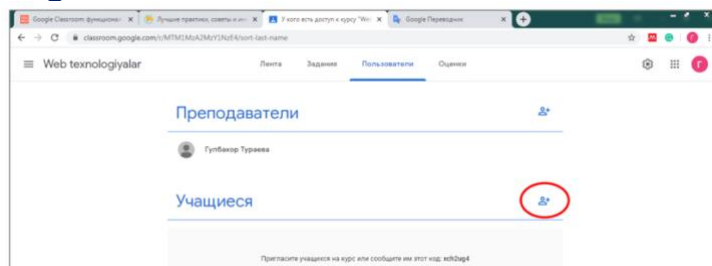
Yaratilgan kurs virtual auditoriyada ochiladi.

Har bir kurs avtomatik ravishda kod oladi, unga ko'ra, talabalar keyinchalik o'zlarining «virtual auditoriyalarini» topishlari mumkin bo'ladi. Kirish Google Classroomning mobil ilovasida ham Android va iOS uchun mavjud. Kurs yaratulgandan so'ng unga o'quvchilarni biriktirish uchun “Пользователи” bo'limiga o'tib, “Учащиеся” qatoridagi

belgisi bosiladi.

Hosil bo'lgan oynaning tegishli qatoriga qatnashuvchilarning e-mail adreslari yoziladi va kurs kodi ularning elektron pochatalariga yuboriladi. Shunday qilib, siz

Google Classroomda o'z kursingizga ega bo'ldingiz va u bilan ishlashni boshlashingiz mumkin.

Kursga ma'ruza (amaliy mashg'ulot) materiallarini joylashtirish

Google Classroomda ma'ruza, amaliy mashg'ulot materiallari sifatida barcha turdagi fayllarni joylashtirish mumkin. Buning uchun Google Class foydalanuvchiga juda keng tanlovni taklif qiladi. Materiallarni Google Diskdan, Internet manzilga havola berish orqali, kompyuterdagi mavjud faylni yuklash hamda YouTube URL-manziliga havola berish orqali joylashtirish mumkin. Buning uchun "Лента" bo'limidagi "Новая запись" yozuvi ustiga bosib, hosil bo'lgan qatorga izohlovchi matn kiritib, "Добавить" tugmasi bosiladi.....

Kursda topshiriqlarni joylashtirish

Google Classroom mashg'ulotni yanada samarali qiladi: bu sizga vazifalarni osongina e'lon qilish va baholash, hamkorlikni tashkil etish va jarayonning barcha ishtirokchilarining samarali hamkorligini ta'minlash imkonini beradi. Kurslar yaratish, topshiriqlar berish va talabalar ishini izohlash – bularning barchasini bitta servisda bajarish mumkin. Vazifalarni yuqorida izohlab o'tilgan bo'limlardan: kompyuterdan, Google Drive bulutli drayveridan, Internet manbasiga havola sifatida URL adresdan qo'shish mumkin.

Ommaviy onlayn ochiq kursdan foydalanib, professoro'qituvchilarning malakasini oshirish iqtisodiy jihatdan va vaqt jihatdan afzalligi bilan bir qatorda, professor-o'qituvchilarda ommaviy onlayn ochiq kurs orqali ta'lim berish metodlari bo'yicha bilimlarni ham shakllantirishi bilan ahamiyatlidir.

Ommaviy onlayn ochiq kurs orqali olingan kurslar metodologiyasidan o'rgangan holda professor-o'qituvchi kelgusida mooc.edu.uz kabi ommaviy onlayn ochiq kurs portalidan foydalanib, o'zining onlayn kursini dastlab Respublika bo'ylab joriy qilib va uni rivojlantirib, keyinchalik dunyo miqyosida tashkil etishi mumkin bo'ladi.